

Financial Risk&Regulation

**ICLAAP – A felügyeleti elvárások megértése
és az ICLAAP teljesítmény javítása banki oldalról**

Hírlevél – 2021. szeptember

A Covid-19 2020 első negyedéve óta példátlan hatást gyakorol a pénzügyintézetekre, a tőke és likviditás gyors változását eredményezte, amelynek mértéke gyakran meghaladta az EBA stresszteszt forgatókönyveit. Az eszközök minőségének esetleges csökkenése, valamint az európai bankok sokszor gyenge jövedelmezősége bizonytalanná tette a tőkeszintek kilátásait, bár bankok és a felügyeletek kellő rugalmassággal reagáltak a kialakult helyzetre. Lényegében az elmúlt hónapok során kétségek merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a bankok tőke- és likviditáskezelési keretei mennyire képesek megbirkózni az olyan válságokkal, mint a világjárványok, az éghajlatváltozás, a digitalizáció vagy a működési ellenállóképességet érintő egyéb fenyegetések.

A belső tőkemegfelelési értékelési folyamat (ICAAP) és a belső likviditási megfelelőségértékelési folyamat (ILAAP) - vagy együtt egyszerűen az ICLAAP (mivel mindkettő hasonló felügyeleti elveken alapul) - kulcsfontosságú eszközök a bankok tőkéjének és likviditásának kezelésében. Éppen ezért úgy gondoljuk, hogy a bankoknak nem egy megfelelési kritériumként kell kezelniük ezen eszközöket, sokkal inkább egy értékes tervezési mechanizmusnak vagy a megalapozott döntések origójának, továbbá a befektetőkkel, a felügyelettel és egyéb stakeholderekkel való bizalomépítés alapvető eszközeként kell tekinteniük az ICLAAP-re. A válság alkalmat biztosított arra, hogy a bankok egyértelműen azonosítható tanulságokat vonjanak le ICLAAP teljesítményük kapcsán, azokkal összefüggésben pedig rámutassanak a fejlesztendő területekre.

Felügyeleti fókuszváltozások

A 2007/2009-es válságtól eltérően a jegybankok és felügyeletok gyorsan közbeavatkoztak annak érdekében, hogy minél gyorsabban stabilizálják a bankszektor és a többi gazdasági szereplő tőke és likviditási helyzetét. A válság tapasztalatait most dolgozza fel a szektor és ennek kapcsán várható a felügyeleti fókuszpontok eltolódása annak irányába, hogy az ICLAAP elvárások a banki működést minél inkább áthassák. Az ECB által üzemeltetett SSM az eurózónás bankokra van közvetlen hatással, azonban a külföldi anyabankokon keresztül a magyarországi leánybankok működését is befolyásolja, hiszen a csoportszintű megfelelés érdekében itt is módosítást igényelhetnek a kockázatkezelési és tervezési folyamatok. Továbbá a magyar tulajdonú bankoknak

is fontosak az ECB meglátásai, hiszen az MNB is figyeli a nemzetközi gyakorlatokat, és ezek egy részét beépíti a saját módszertanába is, melyek változásairól a [2021. februári](#) és a [2020. augusztusi](#) hírlevelünkben írtunk. Továbbá egy átfogóbb ICLAAP folyamat segíti az optimális tőke és likviditás meghatározását, ezáltal támogatva a hosszú távú stabil működést és értékteremtést.

A válság tanulságai

Az ECB mint az uniós bankok felügyeleti szerve mindig is az ICAAP-et és az ILAAP-et tekintette a kockázatkezelés alapvető elemeinek és a SREP fő mozgatórugóinak. Az ICLAAP kapcsán kialakult piaci gyakorlat harmonizálása hosszú évek óta kiemelt figyelmet kap az ECB-nél, az előrehaladást

pedig igazolja az [ECB 2020 augusztusi jelentése](#). Ezzel együtt az ECB számos hiányosságra hívta fel a figyelmet, továbbá nevesítette az adatok minőségének, a gazdasági perspektívák és a stressztesztek fontosságát a bankok folyamatosságának támogatása érdekében. Ezek az ECB a [2021-es kockázati térképében](#) is kiemelte, amelyet az 1. ábra mutat be.

Bankon belüli	Hiányosságok a hitelkockázat kezelésében	Strukturálisan alacsony jövedelemszint és profitabilitás	IT hiányosságok
	Gyenge vállalatirányítás, beleértve a stratégiai vezetést	Elhúzódozó alacsony költség-hatékonyság	
Bankon kívüli	Magas állami- és magánadósság az eurozónában	Banki többlet-kapacitások	Szabályozói és jogi-keretrendszer töredezettsége

1. ábra Sebezhetőségi tábla 2021

Véleményünk szerint a Covid-19 válság rámutatott a helyénvaló jövőkép-tervezés hiányára, illetve arra, hogy a múlt eseményeire való túlzott támaszkodás gyakran vezethet alacsony ICLAAP-teljesítményhez. A világjárvány csúcspontján egyes bankoknak rögtönzött módosításokat kellett végrehajtania a pénzügyi válság forgatókönyveiből származó visszamenőleges mutatókban, hogy előrejelző képzet kapjon a szűkös erőforrásokkal jellemzett környezetben előttünk álló napokról és hetekről. Ami a likviditási helyzetet illeti, a mutatók esetenkénti javulása a likviditási forgatókönyvek újra tervezésének köszönhető, mely során nagyobb hangsúly helyeződik a központi bankok döntéseire és nagyobb számban végeznek likviditási stresszteszteket is.

Általánosságban elmondható, hogy az elmúlt hónapok az alábbi tevékenységek fontosságát mutatták be az erős és szilárd jövőkép kialakítása szempontjából:

- **A kockázatok azonosítását és értékelési módját folyamatosan frissíteni kell az új kockázati tényezők alapján.** A Covid-válság bebizonyította, hogy a korábbi visszaesések során megfigyelt hatások egyszerű extrapolációja nem elegendő a lényeglátáshoz, az új kockázati tényezők erős és releváns tervezést igényelnek. Elengedhetetlen az olyan új kockázati események megértése, mint a járványok, az éghajlati kockázatok, a hosszú ideig növekedni képtelen kamatok vagy a digitalizációs nyomás.

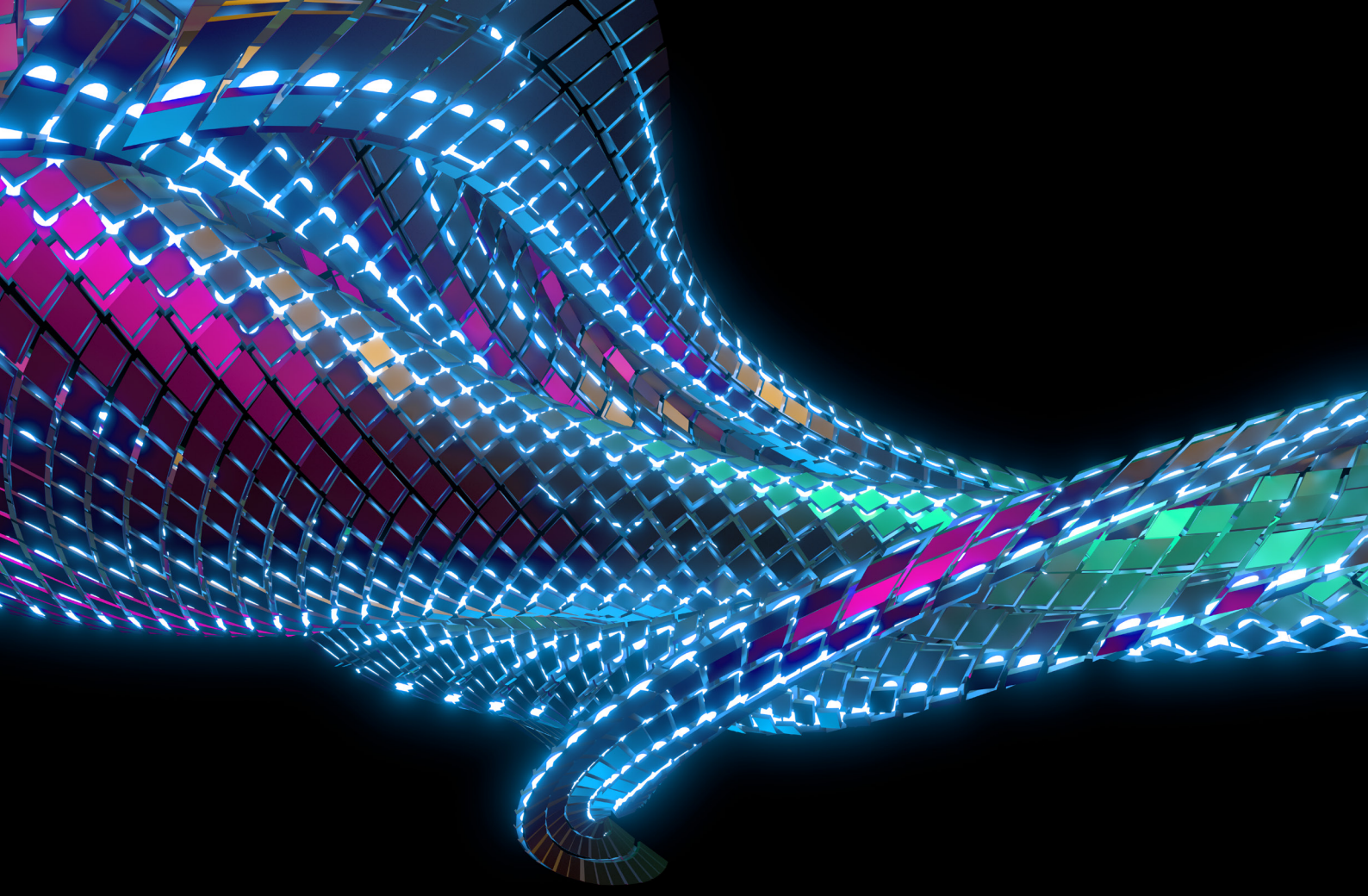
- **A banki rendszereknek ellenállónak és rugalmasnak kell lenniük turbulens környezetben is:** képesnek kell lenniük rövid időn belül átszabni a szimulációkat és modellezni az érzékenységi számításokat, illetve szükség esetén változni - például napi LCR jelentést készíteni minimális többletforrásokkal.
- **A szcenárióelemzésnek szintén rugalmasnak kell lennie,** lehetővé téve az egyes narratívák eseti finomhangolását, illetve a paraméterek és részletesség kiigazítását, reagálva a változó makrogazdasági környezetre - mind az ICAAP, mind az ILAAP esetében.
- **Az ICLAAP jelenlétét fokozni kell és teljes mértékben be kell építeni a kockázatvállalási hajlandóság keretrendszerébe.** Segítségével világosan elhatárolhatjuk a válságos és a békés időszakokat, amely segítséget nyújt a reakcióidő lerövidítésében. A 2008-as válság után számos átdolgozott likviditási válságkezelési keret számára 2020 volt az első igazi próbatétel. Sok bank felismerte, hogy bár ezek a keretek kezdetben jól működtek, mégsem bizonyultak kellően hatékonyak a válság során, mivel az intézkedések részletes listáját, illetve azok hatásait (mint például a költségek, a bankok alaptervékenységére gyakorolt hatások és a kedvezőtlen piaci jelzések) tartalmazó eljárások hiányoztak.

A jövőkép-tervezés hiánya mellett az elmúlt hónapok azt mutatták, hogy a releváns válaszingtezkedések alapos mérlegelése kulcsfontosságú a bankok ICLAAP teljesítménye szempontjából. A szakpolitikai válaszingtezkedések hatása jelentősen eltért a bankok között; míg egyesek a tőke- vagy likviditást segítő intézkedésekből részesültek, másokat inkább a monetáris politika vagy kormányzati támogatás segített.

Ezenkívül a politikai környezet gyors változása, valamint az olyan külső tényezők, mint a megbetegedések és az átvettességi arányok a politikai döntésekre gyakorolt hatása azt jelentette, hogy a bankoknak folyamatosan figyelemmel kellett kísérniük a tőke- és likviditási szintjükre vonatkozó politikai válaszok lehetséges előnyeit vagy hátrányait. A belső válságra adott válaszok, mint például a hitelezési döntések, a limitemelések vagy a hitelfelvevők intenzívebb nyomom követése ugyanolyan dinamikusak voltak, ezeket azonban az ECB felmérése alapján nem mindig vették teljes mértékben figyelembe a bankok tőkére vagy likviditásra vonatkozó döntéseiben, csökkentve ezzel a bankok ICLAAP teljesítményét.

Hogyan alkalmazkodjanak a bankok a jelenlegi helyzetben?

Adott a Covid-válság, a rendkívül bizonytalan gazdasági környezet, valamint a bankok tőke- és likviditási pozícióinak fenyegetettsége, illetőleg a fentebb levont tanulságok. De mit tegyenek a bankok az ICLAAP teljesítményük javítása érdekében?

Véleményünk szerint a Covid-19 után három intézkedési területre kell fókuszálni:

1. Az ICLAAP forgatókönyvek fejlesztése és rugalmasabbá tétele:

A kiindulópont meghatározása nagy kihívást jelent, mivel az elemzők eltérő véleménnyel vannak arról, hogy a makrogazdasági fellendülés várhatóan eléri-e a világjárvány előtti szintet (vagy akár afelettit is) az elkövetkező hónapokban vagy években. A jelenlegi helyzetet tovább bonyolítja az európai kormányok és az állami szervek által kezelt sürgősségi finanszírozások, a jövedelemtámogatás és az adósságsökkentési csomagok újragondolása melyek időtartama ráadásul bizonytalan, hiszen nagyban függ az oltási programok sikerességétől. Ezenkívül a válság felhívta a figyelmet arra, hogy az egyes szcenárióknak és paramétereiknek rugalmasnak kell lenniük, és gyorsan alkalmazkodniuk kell a környezeti eseményekhez, annak érdekében, hogy a további járványok, az éghajlatváltozás, az alacsony kamatlábak, a gyorsuló digitalizáció és az állam- vagy adósságválságok által generált kockázatok lefedezhetők legyenek.

2. A normatív és a gazdasági szemléletek beágyazása: Sok bank esetében a normatív felfogás - amely a felügyeleti követelmények jövőbeli potenciális mérlegekkel való teljesítésének képességén alapul –

korlátozza kockázatvállalását, tekintettel a konzervativizmusra, valamint a CRR és a CRD követelményeire, beleértve a „Bázel III finalization”, az MREL, IFRS9 és egyéb szabályozási és számviteli kezdeményezéseket. A gazdasági szemlélet azonban - a bankok jelenlegi mérlegén alapulva és figyelembe véve az olyan tényezőket, mint a gazdasági tőke vagy a likviditási túlélési időszak -, szintén akadályt jelenthet, a Covid-19 során kialakult ingadozó piaci feltételek vagy a pénzügyi világválság során korlátozott kockázatvállalási képességek miatt. A gazdasági és normatív szemléleteknek ki kell egészíteniük egymást, mind a válság idején, mind a fellendülési ciklusban. Ehhez kiemelt figyelemre van szükség a bankok részéről a vezetői döntések, szcenáriók és az ICLAAP mutatói közötti konzisztens összhang biztosítása érdekében.

3. Az üzleti stratégia, a kockázatvállalási hajlandóság és a kockázati limitek közötti összhang megteremtése:

Hosszabb távon a bankoknak erős és szilárd kapcsolat kell kialakítaniuk az üzleti modelljük és a kockázatvállalási keretrendszer között, hogy megmagyarázzák és megvédjék alaptervekenységüket a tőke vagy a likviditás helyreállítására vonatkozó korlátozott képességeikkel összefüggésében - különösen, ha ezeket egy jövőbeli válság tovább rontja.

Ez nem csak a járvány által okozott elsődleges és másodlagos kihívások eligazításáról szól, hanem azt is tükrözi, hogy foglalkozni kell azzal a gyenge jövedelmezőséggel és többletkapacitással, amelyek több mint egy évtizede jellemzőek az európai bankszektor egy jelentős részére. A megfelelő tőke- és likviditástervezésnek világos képet kell adnia arról, hogy mikor lesz szükség a banki üzleti és stratégiai kezdeményezések tőke- és likviditásfedezésére. Ez megköveteli a kiegyensúlyozott, átgondolt stratégiák kidolgozásának és kommunikációjának képességét, amelyek magukba foglalják a hitelezési hajlandósághoz szükséges tőke- és likviditástervezést, a felügyeleti várakozásokat, az osztalékfizetési politikát, a befektetői kapcsolatokat és számtalan egyéb területet. A siker döntő fontosságú lesz a vásárlók, befektetők, a felügyelet és más érintettek bizalmának megőrzésében a válság után.

A Covid utáni világ tervezési folyamata kevésbé látszik zökkenőmentesnek a bankok számára: különösen szűkös erőforrások kiegyensúlyozott elosztására van szükség a versenyben maradáshoz.

Új hitelezési követelmények jelennek meg (pl. fenntarthatósági kritériumok), folyamatosan növekvő felügyeleti elvárások nehezítik a mindennapokat, illetve nem mehetünk el a pénzügyi szolgáltatások digitalizációjából fakadó stratégiai lehetőségek mellett sem.

Az ICLAAP-nek esszenciális szerepe van a bankok poszt-covid helyreállításának fejlesztésében, biztos alapot kínálva a döntéshozatalban, és felkészülve a befektetők és felügyeleti által igényekre. A jelenlegi helyzet nem másról szól, mint a megváltozott környezetben is a megalapozott stratégiai döntések meghozatalának képességéről. Az ICLAAP folyamatokat folyamatosan össze kell hangolni a kockázatvállalási hajlandósággal, a válságkezeléssel és a stratégiai tervezéssel. Nemcsak a Covid-19 okozta hiányok miatt, hanem a kilábalást várhatóan megelőző további romlás miatt is. Véleményünk szerint ez nem csak a helyreállításban nyújt segítséget a bankoknak, hanem abban is, hogy üzleti modelljeiket a kilábalás utáni környezethez igazítsák és kezeljék a fennálló gyengeségeket.

A hírlevél a KPMG ECB Office tanulmányán alapul.

A nemzetközi szabályozói környezet és a hazai gyakorlat mentén az MNB is folyamatosan bővíti és pontosítja elvárásait, mely jelentősen érinti a pénzpiacok szereplőit, és azok törvényi előírásoknak történő megfelelését. A KPMG szakértői készséggel állnak rendelkezésre a felügyeleti elvárások értelmezésben, implementálásában, és releváns szakmai tanácsokat nyújtanak a megfelelő gyakorlatok kialakításához.

A hírlevél készítésében részt vettek: Kiss Viktor, Soltész József.

Kapcsolat:

Rakó Ágnes
partner
M: +36 70 370 1792
E: agnes.rako@kpmg.hu

Szalai Péter
igazgató
M: +36 70 370 1739
E: peter.szalai@kpmg.hu

Wieder Gergő
senior menedzser
M: +36 70 333 1471
E: ergo.wieder@kpmg.hu

Soltész József
menedzser
M: +36 70 370 1766
E: jozsef.soltesz@kpmg.hu

[KPMG.hu](https://www.kpmg.hu)

Az itt megjelölt információk tájékoztató jellegűek, és nem vonatkoznak valamely meghatározott természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet körülményeire. Társaságunk ugyan törekszik pontos és időszzerű információkat közölni, ennek ellenére nem vállal felelősséget a közölt információk jelenlegi vagy jövőbeli hatályosságáért. Társaságunk nem vállal felelősséget az olyan tevékenységből eredő károkról, amelyek az itt közölt információk felhasználásából erednek, és nemkülönben társaságunknak az adott esetre vonatkozó teljes körű vizsgálatát és az azon alapuló megfelelő szaktanácsadást.

A KPMG név, a KPMG logó a KPMG International lajstromozott védjegye.

© 2021 A KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a KPMG International Limited („KPMG International”) angol „private company limited by guarantee” társasághoz kapcsolódó független tagtársaságokból álló KPMG globális szervezet tagtársasága. Minden jog fenntartva.